

na zapravení nedoplatků kupní ceny přímo, jde jen o zjednodušenou manipulaci. Z toho jest zřejmé, že kupní cena za losy měla podle prodejních podmínek býti splacena ve více částkách, a jest proto sporný prodej losů posuzovati jako prodej na splátky podle § 2 zákona č. 90/1878 ř. zák., nikoli jako smlouvu dodávací podle čl. 338 obch. zák. nebo jako smlouvu »sui generis«, jak míní dovolatelka. Nepadá tu na váhu, že prodávatelka byla ochotna přijmouti splátky na kupní cenu před splatností neb i celou kupní cenu najednou, neboť touto její ochotou nebyla dotčena povaha ujednaného prodeje losů na splátky. Záleží na tom, že byla kupujícímu poskytnuta možnost, aby kupní cenu za losy splácel po menších částkách, neboť právě tato možnost jest pro lidi méně majetné a na občasný příjem odkázané mocným lákadlem, by se odhodlali ke koupi předmětů, jež jsou jim jinak pro vysokou cenu těžce dosažitelné.

Že t. zv. předprodejní listina, která jest ve skutečnosti listinou o prodeji, nevyhovuje předpisům § 2 a), b) zákona č. 90/1878 ř. z., vyložil odvolací soud správně. V § 2 a) jest mimo jiné ustanoveno, že živnostenský prodej losů na splátky se musí omeziti na prodej určitých, to jest známkami svého slosování označených losů nebo dílců losů, a v § 2 b) jest dále předepsáno, že o tomto prodeji musí býti výstavena listina od prodávatele jeho firmou podepsaná, která musí obsahovati známky vylosování, datum a nominální cenu prodaných losů nebo dílců losů, dále kupní cenu, kterou jest platiti za každý prodaný los nebo dílec losu, platební lhůty, místo placení a následky nedodržení ujednaných lhůt. V souzeném případě nebyla prodejní listina předepsaného obsahu vůbec vydána, nýbrž kupujícímu byl při koupi vydán jen t. zv. předprodejní list, který neobsahuje označení prodaných losů podle čísel a serií, nevztahuje se tedy na prodej u r č i t ý c h jednotlivých losů. Tím byly žalovanou firmou porušeny předpisy § 2 a), b) zákona č. 90/1878 ř. z. To nebylo napraveno pozdějším zasláním t. zv. depositního listu, který není prodejní listinou, nýbrž potvrzením, že určité losy byly vzaty do úschovy. Dovolatelka brojí dále proti tomu, že odvolací soud prohlásil tento prodej losů na splátky za nicotný podle § 879 obč. zák. To se ovšem nesrovnává s judikaturou nejvyššího soudu, která se ustálila na právním názoru, že porušení předpisů § 2 zákona č. 90/1878 ř. z. má v zápětí, že na takovou smlouvu není vázána žádná smluvní strana, že nemůže žalovati na její splnění a že tudíž je smlouva pro obě strany nezávazná a v širším smyslu slova neplatná (viz rozhodnutí č. 8252, 9560, 9561, 9798, 11.044 sb. n. s.). Nejvyšší soud neshledává příčiny, by se od této své stálé praxe v tomto případě uchýlil. Ale i to stačí k odůvodnění žalobního nároku na vrácení plnění, jež poskytl žalobce žalované firmě, a nižší soudy tedy nepochybily, vyhověvše žalobě.

Čís. 11666.

Prodej losů na splátky (zákon ze dne 30. června 1878, č. 90 ř. zák.).

Předpis § 2 a) zákona ze dne 30. června 1878, č. 90 ř. zák., jest porušen, jakmile živnostenský prodej losů (losových podílů) na splátky nebyl omezen jen na prodej určitých losů (losových podílů), nýbrž byl

jakýmkoliv způsobem uveden ve spojení s nějakým jiným právním jednáním. Spadá sem i obstaravatelská smlouva, jež byla předpokladem a přípravou pro kupní smlouvu o losech.

(Rozh. ze dne 13. května 1932, Rv I 475/31.)

Žalující firma prodala žalovanému losy na splátky, Žalobě, již se domáhala žalobkyně na žalovaném nedoplatku kupní ceny, p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e vyhověl, o d v o l a c í s o u d žalobu zamítl. D ů v o d y: V úvahu přichází zákon čis. 70 z roku 1896 o splátkových obchodech a čis. 90 z roku 1878 o prodeji losů na splátky. Podle názoru odvolacího soudu bylo ustanovení § 2 a) tohoto zákona v souzeném případě porušeno. Toto zákonitě ustanovení určuje, že prodej losů na splátky nesmí býti spojen s jiným právním obchodem. I v prospektech, i v závěrečných dopisech jest uvedeno jako kupní splátky losů 14 splátek, první 1.440 Kč a dalších 13 měsíčních splátek po 480 Kč. Na tom nic nemění okolnost, že v prospektu jest uvedeno, že první splátka musí býti zaplácena akvisitérovi a že v závěrečných listech při první měsíční splátce poukazuje lehce přehlednutelné znaménko na lehce přehlednutelnou poznámku, že tato první splátka slouží ke krytí akvisičních výdajů. Označení kupní ceny ve shora zmíněných 14 měsíčních splátkách v souvislosti se shora zmíněnou poznámkou, která má za účel opět vysvětliti, že první měsíční splátka není kupní splátka, jest skutečně způsobilé v omyl uvést. Tento postup odporuje podle názoru odvolacího soudu zásadám poctivého styku, poněvadž jest způsobilým, kupitele nechat o skutečné ceně losů v nejasnosti. Tento postup obsahuje i v souzeném případě spojení odměny akvisitéra, který jest jinou osobou než prodávatel losů, tudíž spojení závazku kupitele proti třetí osobě s obchodem o prodeji losů samotným, jelikož odměna ta jest označena jako první kupní splátka, jak výrazu »první měsíční splátka« ve srovnání s dalšími 13 měsíčními splátkami nemůže býti jinak rozuměno. Následkem toho odporuje i obsah prodejových listin, které tvoří potvrzení obchodu podle závěrečného listu, obsahu závěrečných listů, poněvadž v prodejových listinách k první splátce 1.440 Kč v kupní ceně nebylo přihlíženo. Jde proto o dva obchody, které shora zmíněným způsobem proti předpisu § 2 a) cit. zák. byly spojeny, což právě zákon z dobrých důvodů zakazuje. Ježto nedodržení tohoto zákonitého předpisu podle § 879 obč. zák. má v zápětí zmatečnost obchodu, bylo žalobní nárok na základě tohoto obchodu uplatňovaný zamítnouti.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

V napadeném rozsudku bylo na základě zjištěných okolností správně vyloženo, že smlouva o prodeji losů na splátky byla v souzeném případě spojena s jinou smlouvou, učiněnou mezi objednatelem a akvisitérem (obstaravatelem koupě). I dovolatelka sama přiznává, že šlo zřejmě o dva

obchody, totiž o smlouvu obstaravatelskou, uzavřenou mezi žalovaným a firmou Jaroslav V., a pak o prodej losů na splátky, uzavřený mezi žalovaným a žalující firmou, ale snaží se doličiti, že tyto obchody se různí svým právním základem, že ku prodeji losů na splátky došlo až po určitém časovém období a že tedy tyto dva co do času a co do předmětů rozdílné obchody nelze považovati za obchody spojené ve smyslu § 2 a) zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák. Jest tedy především uvažovati, jaký význam má předpis § 2 a) zákona čís. 90/1878 ř. z. Podle § 2 uvedeného zákona jest živnostenský prodej losů nebo losových podílů na splátky dovolen jen majitelům protokolovaných firem a jen za podmínek stanovených v § 2 a) a b) téhož zákona. V odstavci a) § 2 jest ustanoveno, že takový splátkový prodej nesmí býti přiveden ve spojení se žádným jiným právním jednáním, že se tudíž musí omeziti jen na prodej určitých losů nebo losových podílů. Účelem tohoto zákonného předpisu jest ochrana kupujících před vykořistěním při koupi losů na splátky. Zákon tu nečiní rozdílu, bylo-li právní jednání spojené s prodejem losů na splátky uzavřeno mezi týmiž nebo jinými osobami, ani byla-li mezi prodejem losů a jiným právním jednáním také souvislost časová čili nic, a jest zmíněný zákonný předpis porušen, jakmile živnostenský prodej losů (losových podílů) na splátky nebyl omezen jediné na prodej určitých losů (losových podílů), nýbrž byl jakýmkoli způsobem uveden ve spojení s nějakým jiným právním jednáním. Za takové jiné právní jednání jest považovati i smlouvu, kterou žalovaný uzavřel s akvizitérskou firmou Jaroslav V. a podle které se zavázal zaplatiti této firmě dvakrát po 1.440 Kč za to, že mu obstará bankovní podnik, který mu pak losy za ujednaných podmínek prodá. Tato obstaravatelská smlouva byla předpokladem a přípravou pro smlouvu kupní, neboť žalující firma ji uzavřela právě na základě toho, že jí Jaroslav V. předal uzávěrku žalovaného k vyřízení. Že byly obě smlouvy ve spojení, plyne jasně z prospektu i ze závěrečného listu, kde se mluví o koupi losů na měsíční splátky, a to jak za první splátku 1.440 Kč pro akvizitéra, tak i za dalších 13 měsíčních splátek po 480 Kč pro bankovní podnik, který závěrečný list vyřídí. Smlouva s akvizitérem byla integrující součástí smlouvy o prodeji losů, protože i první splátka byla ujednána na koupi losů. Jde tedy skutečně o takové spojení dvou obchodů, jaké není podle § 2 a) zákona čís. 90/1878 ř. z. dovoleno. Toto spojení dvou obchodů vede nepochybně i k poškození kupujícího, jenž kromě kupní ceny za losy má platiti ještě poměrně značnou částku za pouhé obstarání prodeje losů na splátky, ač losy nebo podíly losů mohou a podle § 4 zákona čís. 90/1878 ř. zák. také mají býti prodávány na splátky přímo u oprávněné prodejny losů. Dovolatelka brojí dále proti názoru odvolacího soudu, že porušení předpisu § 2 a) zákona čís. 90/1878 ř. z. má za následek »zmatečnost« (nicotnost) obchodu podle § 879 obč. zák. Názor soudu odvolacího se ovšem plně nesrovnává s judikaturou nejvyššího soudu, která se ustálila na tom, že porušení předpisů § 2 zákona čís. 90/1878 ř. z. má v zápětí, že na takovou smlouvu není vázána žádná smluvní strana, že nemůže žalovati na její splnění a že tudíž je taková smlouva pro obě strany nezávazná a v širším smyslu slova neplatná (viz rozhodnutí čís. 8252, 9560, 9561, 9798, 11044 sb. n. s.). Leč i to úplně stačí

k zamítnutí žalobního nároku na plnění ze smlouvy, jež byla pro obě strany nezávazná.

Čís. 11667.

Právní poměry domovníků (zákon ze dne 30. ledna 1920, čís. 82 sb. z. a n.).

Úmluva, podle níž se zavázal domovník platiti z obývané jím místnosti nájem, jest nicotná, a jest domovník oprávněn (§ 1431 obč. zák.) domáhati se na majiteli domu vrácení zaplacené činže.

(Rozh. ze dne 13. května 1932, Rv I 578/31.)

Žalobce konal žalovaným majitelkám domu práce domovnické a kromě toho platil z jedné místnosti jím obývané ročně 1.000 Kč. Žalobě o vrácení placeného nájemného oba nižší soudy vyhověly, odvolací soud z těchto důvodů: Podle § 15 zákona čís. 82 z r. 1920 nemohou býti práva příslušející domovníku podle §§ 6 (2), 8, 10, 11 a 14 cit. zák. ujednáním vyloučena ani obmezena. Domovník nemůže se tedy vzdáti práva jemu podle § 8 cit. zák. příslušejícího, podle kterého jest mu dáti světlý, vhodný a k řádnému používání způsobilý byt, pokud lze o dvou místnostech, blízko domovních dveří; byly-li mu vykázaný místnosti stavebnímu, policejnímu a zdravotnímu nařízení odporující, může ihned zrušiti domovnický poměr a žádati náhradu škody. Úmluva mezi stranami uzavřená v roce 1927, podle které se žalobce zavázal konati v domě žalovaných domovnické práce, a přes to platiti z jedné místnosti jím obývané nájem 1000 Kč ročně, odporovala tudíž zákonu, a byla proto nicotná, ježto úmluvou tou se žalobce vzdal práva jemu podle § 8 cit. zák. příslušejícího na poskytnutí přiměřeného bytu jako domovníku, ač takové vzdání se jest podle § 15 téhož zákona zakázáno. Není tedy v souzeném případě mezi stranami ohledně placení nájemného z bytu domovnického vůbec platného závazku, třebaž mezi stranami ujednání o placení činže z bytu toho se stalo, ježto ujednání to jest samo sebou neplatné. Žalovaná strana netvrdila a neprokázala, že poskytla žalobci byt cennější, než na jaký měl žalobce podle zákona nárok, a že proto právem na něm požadovala příplatek na byt. Žalovaná strana netvrdila a neprokázala, že jí žalobce platil nájemné, ačkoliv dobře věděl, že podle zákona je platiti nemusí. Jest tudíž předpokládati, že se žalobce mylně domníval, že podle úmluvy jest povinen činži platiti, a že placením činže plní svůj platný závazek. Jsou tedy v souzeném případě dány veškeré předpoklady žaloby z bezdůvodného obohacení podle § 1431 obč. zák. a první soud posoudil věc správně i po stránce právní, odsoudiv žalovanou stranu k zaplacení zažalované částky. Odvolací soud nesouhlasí s míněním odvolatelek, že pro jejich názor svědčí rozhodnutí čís. 6966 sb. n. s. a poukazuje na rozhodnutí čís. 6075 sb. n. s., které svědčí pro názor prvním soudem jakož i soudem odvolacím zastávaný.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.